

บทบาทของไส้เดือนดินต่อการกำจัดขยะอินทรีย์

วันทนี ปานเพชร

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

ขยะมูลฝอยยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ บางส่วนปนเปื้อนในน้ำ ดิน ตลอดจนตกค้างในอาหารทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เกิดภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคมากขึ้น ถ้าสามารถกำจัดขยะได้ตั้งแต่เริ่มต้นด้วยการคัดแยกขยะในส่วนที่ย่อยสลายหรือมีพิษก็จะทำให้ปริมาณขยะลดลง การกำจัดขยะมูลฝอยที่แยกได้โดยเฉพาะขยะมูลฝอยที่เป็นสารอินทรีย์สามารถใช้กระบวนการทางชีวเคมีของจุลินทรีย์และการกินของสัตว์หน้าดิน เช่น ไส้เดือนดิน มด ปลวก กิ้งกือ เป็นต้น กระบวนการแปรรูปดังกล่าวจะแปรรูปสารอินทรีย์ไปเป็นวัสดุหมักซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพดิน

ในประเทศที่พัฒนาแล้วค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลที่เกิดจากบ้านเรือนสูง ประกอบกับนโยบายด้านการพัฒนารักษาสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด และจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมของประชาชน ส่งผลให้การกำจัดขยะอินทรีย์ที่เกิดจากครัวเรือนมีประสิทธิภาพมาก ซึ่งการใช้ไส้เดือนดินย่อยสลายขยะอินทรีย์ในครัวเรือนก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่มีความนิยมมาก และสามารถลดปริมาณขยะอินทรีย์จากครัวเรือนได้

ภายในบ้านเรือนที่มีกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดขยะอินทรีย์หลายชนิด โดยเฉพาะกิจกรรมการประกอบอาหารของครอบครัวในแต่ละวันจะมีขยะอินทรีย์จำพวกเศษผัก เปลือกผลไม้ หรือเศษอาหารเหลือทิ้งเป็นประจำ ซึ่งในแต่ละครัวเรือนโดยเฉลี่ยจะทิ้งขยะอินทรีย์ต่างๆ เหล่านี้อย่างน้อยประมาณ 1.5-3 กิโลกรัมทุกวัน ซึ่งในชุมชนที่ใหญ่กว่านี้ย่อมจะมีขยะอินทรีย์ที่มากกว่านี้หลายร้อยเท่า ซึ่งขยะอินทรีย์เหล่านี้จะถูกใส่ถุงขยะแล้วทิ้งทุกวัน โดยรถเทศบาลจะมารับแล้วนำไปกำจัดต่อไป ซึ่งขยะที่ทิ้งออกจากบ้านเรือนเป็นจำนวนมากก็จะก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม โดยก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นเป็นแหล่งสะสมและแหล่งก่อโรคและแพร่กระจายโรคโดยแมลงวัน หรือแมลงสาบ รวมทั้งก่อให้เกิดน้ำเสียในหลายๆ พื้นที่ ซึ่งจะต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการแก้ไขสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษเหล่านี้ไปละหลายล้านบาท ดังนั้นหากแต่ละบ้านเลี้ยงไส้เดือนภายในบ้านและกำจัดขยะอินทรีย์ต่างๆ เหล่านี้ก็จะสามารถลดปริมาณขยะลงได้เป็นจำนวนมาก โดยการเลี้ยงไส้เดือนดินในภาชนะต่างๆ เช่น อ่างพลาสติก ลีนชกพลาสติก บ่อซีเมนต์หรือกระถางต้นไม้ไว้ในบริเวณบ้านหรือภายในห้องครัว เมื่อประกอบอาหารและมีเศษผัก เศษผลไม้ หรือเศษอาหารเหลือ ก็สามารถนำไปใส่ภายในภาชนะต่างๆ ที่เลี้ยงไส้เดือนดินดังกล่าวให้ไส้เดือนดินย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยต่อไป โดยสามารถใส่เศษขยะอินทรีย์ได้ทุกวัน และเมื่อครบ 30-60 วัน ก็สามารถแยกนำมูลไส้เดือนดินในภาชนะหรือน้ำหมักที่รองได้ไปใช้ปลูกต้นไม้ในบ้านได้ หรือ นำไส้เดือนที่ขยายเพิ่มขึ้นก็สามารถนำไปใช้เลี้ยงในภาชนะอื่นๆ ต่อไป หรือใช้จำหน่ายให้บ่อตกปลาหรือใช้เป็นอาหารเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เพื่อเป็นโปรตีนเสริมได้

เทศบาลและอบต. เป็นหน่วยงานที่ให้บริการชุมชนในด้านความสะอาด ด้านสาธารณสุข และด้านความสวยงามของภูมิทัศน์ในชุมชน การจัดเก็บทำลายขยะก็เป็นอีกงานหนึ่งที่เทศบาลและอบต. ให้บริการแก่ชุมชน ดังนั้นการเลี้ยงไส้เดือนดินกำจัดขยะอินทรีย์เพื่อผลิตปุ๋ยหมักจึงเป็นแนวทางหนึ่งของการกำจัดขยะอินทรีย์ที่น่าสนใจ แทนการฝังกลบหรือเผาและไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังได้ผลผลิต คือปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนดิน ปุ๋ยน้ำหมักมูลไส้เดือนดินและตัวไส้เดือนดิน ซึ่งทางเทศบาลและอบต. สามารถนำไปใช้ในการบำรุงต้นไม้ที่ใช้จัดภูมิทัศน์ตามบริเวณชุมชนต่างๆ และสามารถแจกจ่ายไส้เดือนดินที่ขยายได้ให้แก่เกษตรกรหรือชาวบ้านต่อไปได้

